אלא דליכא אלא חדא. וקמ"ל דלא גזרינן אטו היכא דאיכא תרתי
או מלא: **מאן** האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה.
הוי מצי למימר רבי יוסי דלגודה של ירק היא [א] דהוי מדרבנן ושמא
כיון דעיקר מעשר מן התורה חשיב ליה כדאוריתא [ב] כדפ"ל (דף לב.
בד"ה מאיים) גבי לקט תאנים מתאנתי:

אלא איפוך. בלא איפוך הוה
אשכחן תנא דבדרבנן לית
ליה ברירה דקנו דר"ש אלא דבעי
לאוכוחי בהדיא שם התנא ולהכי מוכח
דמצבעינן לן למימר איפוך ולכך קאמר
אלא ומיהו לפי זה לא אתי שפיר הא
דקאמר בסמוך קסבר מאן דלית ליה
ברירה לא שנא בדרבנן לא שנא
בדאוריתא [ג]: **קסבר** [ד] רב יוסף.
ואי"ת דהכא מסיק רב יוסף לדרבי
שמעון אין ברירה ובריש כל הגט (גיטין
דף כה:) אית ליה ברירה גבי הרייה
בטועלף על מנת שילה אבא וא"ל
דרב יוסף מחלק בין תולה בדעת
עצמו לתולה בדעת אחרים כרב
משרשיא דהתם ורבא דלא מחלק
התם מסיק הכא דלדרבי שמעון יש
ברירה וטעמא דאסר משום דבעינן
דאשתי שייריה ניכרין:

אלא מעתה היו לפניו שני רמונים.
ואי"ת וליפרוך ה"ג אי הוי
טעמא משום דאין ברירה [ד] וא"ל דאי
טעמא משום דאין ברירה הוא אין
תימ' דודאי כיון דאין ברירה הכי נמי
דלא הוא תרומה אבל אי מטעמא
דבעינן דאשתי שייריה ניכרין ה"נ
דבשני רמונין לא הוא תרומה והא
בשני רמונים לא מסתברא שפיר האי
טעמא ומיהו אי אמר התם האי
טעמא דראשתי ה"ג אית לן למימר
גבי רמונים דלא מסתבר לפלוגי בהו
והא דמייתי מתרומת הכרי בתוכו
ר' שמעון אומר קרא שם לאתי דלא
ידע דאיכא סביביו הוי מצי לאקשויי
נמי לטעמא דאין ברירה ומהכי"
מפרש דאי טעמא דרבי שמעון משום
דאין ברירה אתי שפיר דודאי היתה
אחת מהן תרומה ומותר הכהן לאכלן
ואע"ג דאין ברירה דחד מיעייהו ודאי
תרומה אבל אטעמא דראשתי פריך
שפיר הכי נמי דלא הוי כלל תרומה
ויהיה כהן אסור לאכלן וכן בהיא
דתרומת הכרי בתוכו קרא שם וכהן
מצי אכיל לכל מה שבתוך הכרי אע"ג
דאין ברירה: **ולמאי** דסליק
אדעתין מעיקרא דבעיא ראשית
ששיריה ניכרין. הכי נמי הוה
מצי למימרא [ה] לטעמא דברירה:

אלא אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן
ואכתי סבר ר' יוסי אין ברירה [ו] והתניא [ז] עם
הארץ שאמר לחבר קח לי אגודה אחת של
ירק או גלוסקא אחת [א]אינו צריך לעשר דברי
רבי יוסי וחכ"א צריך לעשר איפוך תא שמע
[ב] האומר מעשר שיש לי בביתי מחולל על
סלע שתעלה בידי מן הכים רבי יוסי אומר
[ב]מחולל איפוך אימא ר' יוסי אומר לא חילל
ומאי חזית דאפכת תרתי מקמי חדא איפוך
חדא מקמי תרתי הא ודאי איפכא תניא
דקתני סיפא ומודה רבי יוסי באומר מעשר
שיש לי בתוך ביתי יהא מחולל על סלע
חדשה שתעלה בידי מן הכים שחילל
מדקאמר הכא שחילל מכלל דהתם לא חילל
האי סלע חדשה ה"ד אי דאיכא תרתי תלת
דיש ברירה היינו קמייתא אלא דליכא אלא
חדא מאי תעלה איידי דתני רישא תעלה תנא
סיפא נמי תעלה א"ל רבא לרב נחמן מאן
האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה
דתניא אמר לחמשה הריני מערב על איזה
מכם שארצה רציתי ילך לא רציתי לא ילך
רצה מבעו"י עירובו עירוב משחשיכה אין
עירובו עירוב אישתיק ולא א"ל ולא מידי
ולימא ליה תנא דבי איו הוא לא שמיע ליה
[ג] רב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא תנאי
היא דתניא הריני מערב לשבתות של כל
השנה רציתי אלך לא רציתי לא אלך רצה
מבעוד יום עירובו עירוב משחשיכה רבי
שמעון אומר [ד]עירובו עירוב וחכמים אומרים
אין עירובו עירוב והא שמעינן לרבי שמעון
דלית ליה ברירה קשיא דרבי שמעון אדר"ש
אלא איפוך מאי קשיא דילמא [ד]כי לית ליה
לר' שמעון ברירה בדאורייתא אבל בדרבנן אית
ליה [ה] קסבר רב יוסף מאן דאית ליה ברירה
ל"ש בדאורייתא ל"ש בדרבנן אית ליה ברירה
ל"ש בדאורייתא ל"ש
בדרבנן לית ליה [ד] רבא אמר [ה] שאני התם
דבעינן [ו] ראשית [ה] ששיריה ניכרין א"ל אביי
אלא מעתה היו לפניו שני רמונים של טבל
ואמר אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על
זה ואם לא ירדו גשמים היום יהא זה תרומה
על זה ה"נ בין ירדו בין לא ירדו דאין בדבריו
כלום וכ"ת הכי נמי [ו] והתנן תרומת הכרי הזה
ומעשרותיו בתוכו ותרומת מעשר זה בתוכו
ר"ש אומר קרא השם שאני התם דאיכא סביביו ואב"א כדקתני טעמא [ו] אמרו
לו לר"מ אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא זה שותה טבלים למפרע אמר
להן לכשיבקע ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דבעינן ראשית ששיריה ניכרין
מאי קאמרי ליה הכי קאמרי ליה לדידן בעינן ראשית ששיריה ניכרין לדידך
אי
בשעה שקורא עליה שם שתהא היא נראית ראשית ראשית ואלו שייריה: **היו לפניו שני רמונים כו'.** בהדיא הוי ליה למיפרך מהא דלקמן דתנן תרומת
הכרי כו' אלא הלכתא דעלמא נקט כלומר אם בתחה לדורש ברכים אלינא דר"ש אתה דורש על אחד שהיו לפניו שני רמונים כו': **אין בדבריו**
לוס. הואיל ובשעה קריאת השם אינו ניכר איזו תרומה ואיזו שייריה דהא הכא גבי יין ניכרין שייריה לאחר זמן כי הכא וקאסר ר' שמעון: **בתוכו.**
בתמלעיתו תהא תרומתו כדי שיעור תרומה ומעכשיו תהא להתיר סביביו: **ותרומת מעשר בתוכו.** מילתא אחריתי היא כלומר אם אכל מן המעשר ואמר תהא תרומת מעשר שלו בתוכו קרא שם ועד עכשיו אם אכל ממנו לא היה בו אלא איסור של טבל ומעתה אם אכלו נוקה עליו
משום תרומה ומשום מעשר שני חוץ לירושלים ואם ניטמא ואכלו חייב משום אוכל תרומה בטומאה: **דאיכא סביביו.** שייריה ניכרין דאיכו
בתוכו קאמר: **ואיכעיא אימא.** ר' שמעון אית ליה ברירה וגבי יין דקאסר לאו משום דקסבר אין ברירה אלא כדקתני טעמא שמא יבקע הנוד
קודם שיפרים אימנו ונמצא ששתה טבלין למפרע דבשלמא כי מפרים לה לאחר זמן איכא למימר הך דמטא השתא לחלק בהן [ה] יש ברירה
דמעיקרא בתוך הנוד נמי דידיה הואי משעת קריאת שם וחולין שתה אבל כי נקע הנוד ולא איכרר לה תרומה מיניה מאי יש ברירה איכא למימר
הא אפילו לנסוף לאו לכלל תרומה אתאי: **לבשיבקע.** נעיין בדבר לאוסרו כלומר דלא חיישינן להכי דלא שכיח דאי בעי מסר ליה לשומר:

מתני'

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פ"י מהלכות מעשר הלכה ח:

פו ב מיי' פ"ד מהלכות מ"ש הלכה טו:

פז ג ד מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה ז סמג עשין ע טור ש"ע א"ח סימן תיג:

רבינו חננאל

אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן, קמ"ל ר' יוסי כרב חסדא דבעשיית כהן הקינן מתפרשות, ולעולם בשהתנו בעשיית כהן תזכה כל אחת בשלה, אבל ברירה לית ליה. ת"ש **עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודת ירק אחת, אוכל ואינו צריך לעשר, דברי ר' יוסי כו'.** פי' עם הארץ שאמ' לחבר קנה לי כמו שתקנה לעצמך והלך וקנה שתים ועישר על אחת מהן, ואחרי כן נתן לעם הארץ אחת הנשארת לו. א"ר יוסי אוכל ואינו צריך לעשר עליה. נתברר כיון שלקחה כי המעשר שהוציא מקודם על זו הוציאו הנה אית ליה ברירה. ופרקינן אפיך הכי אינו אוכל עד שיעשר וחכמים פוטרין. ת"ש **האומר מעשר שיני שיש לי יהא מחולל כו'.** ואמרי' אפיך ואימא לא חילל דברי ר' יוסי. [מ]מאן[י מ]דקתני סיפא מודי ר' יוסי באומר מעשר שני שיש (אלו) [לי] יהא מחולל על סלע חדשה שתעלה בידי מן הכיס שחילל. מדקתני סיפא חילל מיכלל דרישא לא חילל קאמר. ואוקימנא סיפא בדלית ליה בכיס אלא אותה סלע חדשה בלבד, ואיידי דתנא רישא תעלה תנא סיפא נמי תעלה [ואף] דלא הוה צריך. **אמר ליה רבא** לרב נחמן מאן האי תנא דאפי' בעירוב דהוא מדרבנן לית ליה ברירה. דתניא האומר הריני מערב לחמשה על איזה מהן שירצה, רצה מבעוד יום עירובו עירוב, רצה משחשיכה אין עירובו עירוב ואין ברירה, אישתיק. ולימא ליה איו הוא. לא שמיעא ליה הא מתנית' דהוה תני לה איו. **רב יוסף אמר תנאי היא דתניא הריני מערב,** לרוח אחת, לכל שבתות השנה רציתי אלך, רציתי לא אלך אלא הריני כבני עירי. רצה מבעוד יום עירובו עירוב. משחשיכה ר' שמעון אומר עירובו עירוב, וחכמ' או' אין עירובו עירוב. והא שמעינ' ליה לר' שמעון, דאמ' בהלוקח יין מבין הכותים שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה כו' ר' שמעון אסר דלית ליה ברירה. ופרקינן אפיך ואימא ר' שמעון אומר אין עירובו עירוב, וחכמ' או' (אין) עירובו עירוב. ואמרינן אמאי מפסת דילמא כי לית ליה לר' שמעון ברירה בתרומה דהיא דאוריתא, אבל בעירוב דהוא מדרבנן אית ליה ברירה. ודחינן לא, מאן דלית ליה ברירה לא שנא בין דאורייתא בין דרבנן לית ליה ברירה, ומאן דתני דאית ליה בין בדאורייתא בין בדרבנן אית ליה. **רבא אמר** היינו טעמא דר' שמעון בהלוקח יין מבין הכותים, דקסבר תרומה איקרי ראשית וכל ראשית יש לו אחרית ידוע, הילכך בענין תרומה ששיריה ניכרין, וכיון שהנוד היין שיש בתוכו כולו מעורב ואינו ניכר בין ראשית לשיריים אע"פ [ה] שאמר תרומה. ולאו משום דלית ליה ברירה. **אלא מעתה היה לפניו שני רימונים** ואמר אם ירדו גשמים היום זה תרומה על זה, ואם לא ירדו היום יהא זה תרומה על זה, הכי נמי כיון דבעת אמירתו אינה נבררת התרומה ולא שייריה הכי נמי דלא הוי תרומה. וכי תימא הכי נמי והתנן האומר תרומת הכרי הזה בתוכו ומעשרותיו בתוכו ותרומת מעשר בתוכו ר"ש [אומר] קרא השם, והנה הכרי מעורב כולו כמו היין בנוד, ואמר ר' שמעון (אמרו) [קרא] השם, פי' תרומתו תרומה. ופרקינן כיון שהזכיר בתוכו נעשו סביבותיו שירים ניכרים. [ואיבעית] אימא טעמא דר' שמעון לאו משום דלית ליה ברירה, אלא כדקתני סיפא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד, ונשפכה אותה שקרא תרומה, שנמצא כי מה ששתה טבלים היה שותה למפרע. ואמר להו ר' מאיר לכשיבקע הנוד וישפוך היין אחרי כן אם ישתה הם טבלים, אבל כל זמן שהנוד קיים אינם טבלים, כי התרומה בקרקעית הנוד היא שמורה. **ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא,** ד[ב]ברירה פליגי מאי קאמרי ליה. הכי קאמרן ליה לדידן אין ברירה לדידך

מסורת הש"ס

פ [ה] נגלה דל"ל אעפ"י שאמר דהרי הן תרומה אינו כלום.

ג [ד]א"כ אמאי קא מהדר בתר האי בריתא, לימא מתני' דהלוקח יין דר' שמעון ור' יוסי לית להו ברירה. כפנ"מ. **ד** דמשמע דאם לא הי' הטעם משום דבעינן ראשית ששיהו ניכרים אלא הוי הטעם משום דאין ברירה ניחא, והיכי הוה ניחא, כמו כן היה יכול להקשות ה"נ דאין בדבריו כלום משום דאמרי' אין ברירה. תוס' ר"פ.

ד [ה]אלא אי בלקיחת בעלים. אם כשנקנן אמר זה אני לוקח לעולה ואת זה למטותא, שוב אין הכהן יכול לשנותן בעשייתן ואם שינה פסול (יומא מא. ובעי"ז כריתות כח.) שאם נאכל אחד מהם או פרח לאויר העולם קודם עשיית כהן יביא זוג לשני (נזיר כו.). **אי בעשיית כהן.** שאם לא פירשו הבעלים בשעת לקיחה, יכול הכהן לעשות אחזה שילה עולה ומטותא, ואף על גב דהפרישום בין לקיחה לעשייה לא קנאו הם ויכול כהן לשנותן ולעשות את המטותא עולה (כריתות כח.). **תנאי** שקלת מעלמא. איכדא כולם שאין אתה מולא תנאים שנתלקו בכך, דמוקי הך דתרתי מתנייתא תדא כמר ותדא כמר (שבת נג:) דלא מצבתא תנאי דפליגי בהכי (פסחים מה: וכעי"ז ביצה יט.). **שמא יבקע הנוד.** והוכרר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה ושתה טבלים למפרע (חולין יד:) שסרי לא הוכרה התרומה מעולם (גיטין כו.). **לבשיבקע.** נגלה, כלומר דלא מיישינן לסכי (חולין יד: ובעי"ז סוכה כד.) כשיבא לידי כך ודאי טבלים שתה אבל אין לחוש לכך דלא שכיח ליבקע (גיטין כו.) דאפסר דמסר ליה לשומר (יומא נו:).

ה [ו]ספ"ז דדמאי ע"ב] [מופסחת שם רפ"ח ע"ב], ב) מופסחת פ"ד דמעשר שני ה"י, ג) [שבת נג: וש"נ], ד) [נב' שבת נד: ד"ה התם], ה) [פסחים לג:], ו) תרומות פ"ג מ"ה, ז) יומא עו: גיטין כו. סוכה כד. חולין יד: [מופסחת דמחלי פ"ח ה"ח], ח) [דף מח.], ט) [ויקרא יט], י) [שם טו], כ) [דברים יח], ל) [ל"ל כהן], מ) רש"ל כתב דהך קסבר ר' יוסף שייך לדעת והוא דבור אחד עם הך לדעת וכל"ל ל"ש בדרבנן ול"ש בתורייתא והכ"ל קסבר ר' יוסף וא"ש וסי', נ) לעעמא דאין ברירה כל"ל. מ"מ,

תורה אור השלם

1. ראשית דגנך תירשך ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו: דברים יח ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתניא עם הארץ. נ"ב דומה לזה כתב הרי"ף פ"ו דמס' דמעלי ושע"ס:
(ב) שם קסבר מאן דלית ליה כל"ל ותניא רב יוסף נמתק:
(ג) רש"י ד"ה עם הארץ וכו' עם הארץ (קח גם לי אגודת ירק) תמ"מ וגי"ב ס"ל קח לי אגודת ירק: (ד) תוס' ד"ה קסבר. מאן כו' ואי"ת דהכא מסיק ר' יוסף דלר' שמעון לית לי' ברירה:

גליון הש"ס

גמ' שאני התם דבעינן ראשית ששיריה ניכרין. עי' מכות דף יט ע"ב ברש"י ד"ה תרומה בעוקלים:

מוסף רש"י

אלא אי בלקיחת בעלים. אם כשנקנן אמר זה אני לוקח לעולה ואת זה למטותא, שוב אין הכהן יכול לשנותן בעשייתן ואם שינה פסול (יומא מא. ובעי"ז כריתות כח.) שאם נאכל אחד מהם או פרח לאויר העולם קודם עשיית כהן יביא זוג לשני (נזיר כו.). **אי בעשיית כהן.** שאם לא פירשו הבעלים בשעת לקיחה, יכול הכהן לעשות אחזה שילה עולה ומטותא, ואף על גב דהפרישום בין לקיחה לעשייה לא קנאו הם ויכול כהן לשנותן ולעשות את המטותא עולה (כריתות כח.). **תנאי** שקלת מעלמא. איכדא כולם שאין אתה מולא תנאים שנתלקו בכך, דמוקי הך דתרתי מתנייתא תדא כמר ותדא כמר (שבת נג:) דלא מצבתא תנאי דפליגי בהכי (פסחים מה: וכעי"ז ביצה יט.). **שמא יבקע הנוד.** והוכרר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה ושתה טבלים למפרע (חולין יד:) שסרי לא הוכרה התרומה מעולם (גיטין כו.). **לבשיבקע.** נגלה, כלומר דלא מיישינן לסכי (חולין יד: ובעי"ז סוכה כד.) כשיבא לידי כך ודאי טבלים שתה אבל אין לחוש לכך דלא שכיח ליבקע (גיטין כו.) דאפסר דמסר ליה לשומר (יומא נו:).

מוסף תוספות

א. דאמר גבי אגודה של ירק לא יאכל עד שיעשר למאי דאפכינן לה. תוס' הרא"ש. ב. דבעי מאן האי תנא דבעירוב מדרבנן דאין לו עיקר מן התורה לית ליה ברירה אבל מעשר יש לו עיקר מן התורה. שם. ג. [ד]א"כ אמאי קא מהדר בתר האי בריתא, לימא מתני' דהלוקח יין דר' שמעון ור' יוסי לית להו ברירה. כפנ"מ. ד. דמשמע דאם לא הי' הטעם משום דבעינן ראשית ששיהו ניכרים אלא הוי הטעם משום דאין ברירה ניחא, והיכי הוה ניחא, כמו כן היה יכול להקשות ה"נ דאין בדבריו כלום משום דאמרי' אין ברירה. תוס' ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מתני' מערב אדם שני עירובין. אם היה צריך יום ראשון ליצא לכאן ויום שני ליצא לכאן יכול לערב למזרח ולמערב ערב יו"ט[פ] הראשון: **ואומר עירובי.** של מזרח יקנה לי היום לצורך מחר ועירובי של מערב יקנה לי בדין השמשות דלמחר לצורך יום שני דקסבר רבי אליעזר שבת ויו"ט לאו כחד יומא אריכא נינהו אלא שתי קדושות ולכל חד יומא אית ליה חדא שביתה ובכל חדא מיקניא ליה שביתה לאיזה לד שירצה ובית"ש דקמא לדידיה הוא דקני ולא ליום ב': **עירובי בראשון ובשני בשני עירי בו.** כלומר ואם לא היה רוצה ליצא אלא באחד מן הצדדין ביום ראשון ובשני אין צריך לזוז מתחומו לא לכאן ולא לכאן ואינו רוצה להפסיד[ק] לא אלפים של תחומו מכאן ולא אלפים של תחומו מכאן יערב עירוב אחד לצד שהוא רוצה ליצא בו ביום ראשון ויאמר עירובי זה יקנה לי לצורך מחר ובשני הריני כבני עירי שלא עירבו או אם היה צריך ליצא בשני ולא בראשון יאמר עירובי זה יקנה לי ביה"ש של מחר ובראשון אהיה כבני עירי: **או מערב לרוח אחת.** לצורך שני ימים: **או אינו מערב כל עיקר.** אפילו לצד אחד להיות[ר] באחד מן הימים כבני עירו: **או מערב לג' ימים.** ובגמרא פריך היינו לרוח אחת: **מוליכו.** השליח: **בראשון.** ערב יו"ט שלפני השבת: **ומחשיך עליו.** על שיקנה העירוב: **ונוטלו ובא לו.** שמא יאבד ושוב אין לו עירוב בשני כדקתני נאכל עירובו בראשון וכו' וחוזר ומוליכו בשני כו': **משחכר בהלילכו.** כלומר קנה לו הליכה ליום מחר: **ומשחכר בעירובו.** שאוכלו. וביו"ט אחר שבת אלא אפשר בהכי מוליכו בראשון וחוזר והולך אם בשני לראות אם קיים עירובו ומחשיך עליו ואם רצה יאכלנו אחרי כן: **מודיס אחס לי שהן ג' קדושות.** דקאמריתו אין עירוב לשני אלא אחת ה"ל כחד יומא אריכא ויקנה בין השמשות של ראשון לשניהן וכיון דשתי קדושות הן יכול לערב נמי לג' רוחות: **גמ' לרוח אחת.** דקתני מתני': **מאי ניהו.** פשיטא דלשני ימים קאמר בניחותא: **ולשני הימים.** דקתני: **מאי ניהו.** פשיטא לי דלרוח אחת קאמר ואיכ תרתי למה לי היינו קמייתא: **אי אחה מודה.** ביום אחד דמערב לרוח אחת או אינו מערב כל עיקר לג' ימים נמי או מערב כמו ליום אחד או אינו מערב כל עיקר: **אבל.** אמת כמו אבל שרה ומתרגם קושטא (בראשית יז): **אאם עירב בראשון.** אלא היה לו פת לשגר ע"י שליח ולערב והלך הוא בעצמו וישב לסוף אלפים אמה עד שקדש עליו היום וקנה שביתה וחזר ולן בביתו: **מערב בראשון בשני.** צריך לערב בראשון אף בשני ואינו יכול לנאת בשני חוץ לתחום ע"י קנייה הראשונה: **או אם נאכל עירובו.** המערב בפת ונאכל עירובו ביום ראשון לאחר שקנה העירוב אי אתה מודים לי שאינו יוצא עליו בשני ע"י אותה קנייה: **הא נאיי.** ר' אליעזר קמהדר לה וקאמר ודאי אף לדבריכם ב' קדושות הן. ולא גרסינן לאיי אפנויי מופני דאינו דורש לא פסוק ולא ג"ש דבכולי הש"ס הן תרגום של לאיי: **ורבנן מספקא להו.** בשבת ויו"ט אי קדושה אחת נינהו אי שתי קדושות: **ועבדי הכא לחומרא.** דאין יכול לערב לשני רוחות דלמא חדא קדושה היא: **והכא לחומרא.** דאי נאכל בראשון דאין עירוב לשני דלמא ב' קדושות הן: **אי אחה מודה שאין מערבין בתחילה מיו"ט לשבת.** אם אתה מודה שאינו יכול לערב מיו"ט לשבת אלמא קדושה אחת היא והרי הוא כיום אחד שאינו יכול לערב בחצי היום אם לא עירב בין השמשות: **משום הכנה.** שמכין מיו"ט לשבת ולא משום טעמא דחד יומא הוא: **אין יוצא עליו בשני.** והרי הוא כבני עירו דודאי שתי קדושות הן ואין עליו חשש ספק:

הרי

אי אתה מודה שמא יבקע הנוד. תימה להגהו דמפרשי טעמייהו משום דאין בריה או משום ראשית כו' כיון דקתני סיפא אי אתה מודה שמא יבקע הנוד מנא להו דלא הוה טעמא משה"ה וי"ל דידע הש"ס שאין זה עיקר טעם ואע"פ שהן עצמן לא היו חושבים זה הטעם עיקר מ"מ היו שואלין אותו לדעת מה ישיב וכעין זה יש בזבחים (דף עז:) גבי איברים תמימים שנתערבו באיברים בעלי מומין דרבי אליעזר אומר יקרב ורואה אני את בשר של בעל מום כאילו הן עניים[א] ואין זה עיקר טעמו דבנרבע ורובע מודה רבי אליעזר וטעם בעל מום משום דכתיב מום בם לא ירצו[ב] הא על ידי תערובות ילו ור' אליעזר דקאמר רואה אני כאילו הן עניים היה שואל לחכמים למה לא יכשירו מאותו טעם אע"פ שהוא בעצמו לא היה חושש לאותו טעם וכהנה רבות בש"ס[ג]: **אמרו לו אב.** לא לגמרי מודו לו לר' אליעזר דלר' אליעזר הוי כבני עירו[ג] ולרבנן כיון דמספקא להו הוי כחמר גמל[ד]:

ורבי אליעזר התם משום הכנה. ואע"ת ולמה לי טעמא משום הכנה תיפוק לי דאסור למיקני שביתה בשבת פי' ביו"ט[ה] כיון דביו"ט אסור לנאת חוץ לתחום כדאמר פרק ב' דבילה (דף יח.) דאין מניחין עירובי תחומין מיו"ט לחבירו ואע"ג דהתם לא שייך ביה הכנה דהא נולדה בזה מותרת בזה ואור"י דאצטריך לטעמא דהכנה משום דמאן דשרי התם למיקני שביתה בשבתא א"נ משום דרבנן הקשו לר' אליעזר גם מעירובי חצירות[ו] ולכך צריך לתרץ משום הכנה תדע דהכנה נמי שייך בעירובי חצירות דהא רב פוסק בשמעתין כר' אליעזר דשתי קדושות הן ורב גופיה פסיק בריש פרק ב' דבילה (דף טז:) דהלכה כת"ק דאמר יו"ט אחל להיות בע"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצירות וכיון דשתי קדושות הן אמאי אין מערבין ע"כ משום הכנה ומיהו התם דקאמר רבי מערבין עירובי חצירות אבל לא עירובי תחומין מ"ט דמדשרי עירובי חצירות משמע דליה ליה הכנה וא"כ למה אין מערבין עירובי תחומין ולמאן דאסר למקני שביתה בשבתא ניחא אבל למאן דשרי קשה ושמא י"ל דבהכי פליגי רבי ורבנן דרבי סבר לא שייך איסור הכנה בעירובי חצירות כיון דביום טוב שרי להוציא מחצר לחצר: **משום הכנה.** איסור הכנה דאורייתא היא כדילפינן לקמן בשמעתין ומה שאופין מיו"ט לשבת משום עירובי תבשילין[ז] מפרש רבה בפרק אלו עוברין (פסחים דף מו:) משום הוצאל ומקלעי ליה אורחין[ח] וא"ת והיכי בעי באלו עוברין (שם) למימר דר' אליעזר לית ליה הוצאל א"כ לדידיה איך אופין מיו"ט לשבת הא לית ליה איסור הכנה הכא בשמעתין וי"ל דהתיא דאלו עוברין סבר דאסור למיקני שביתה בשבתא ואז לא צריכין לטעמא דהכנה כדפי' ועירובי חצירות נמי סבר ההיא דאלו עוברין דמערבין לר' אליעזר מיו"ט לשבת כיון דלית ליה הכנה וא"ת הא אכתי מוכח בפ"ק דבילה (דף ד.) דאית ליה לר' אליעזר הכנה גבי בילה שנולדה בשבת דקאמר רבי אליעזר עדיין היא מחלוקת ב"ש אומרים תיאכל ביו"ט וב"ה אומרים לא תיאכל וי"ל דרבי אליעזר סבר כב"ש[ט] דשמותי הוא ועוד דתניא בפ"ק דבילה (שם) דר' אליעזר אומר תיאכל היא ואמה וריצב"א אומר דלא שייך הכנה באפיה ובישול דאין זה אלא תיקון בעלמא שמתקן המאכל ולא שייך הכנה אלא לענין בילה ועירוב שהוא דבר חדש: אמר

הכנה. שמכין מיו"ט לשבת ולא משום טעמא דחד יומא הוא: **אין יוצא עליו בשני.** והרי הוא כבני עירו דודאי שתי קדושות הן ואין עליו חשש ספק:

הרי

פח א מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה ה סמג עשין ל טוש"ע ת"ח סי' תיז סעיף ל:

פט ב ג מיי' שם הלכה ח ט טוש"ע שם סעיף ב:

ד [מיי' פ"ח מהל' עירובין הל' ל טוש"ע ת"ח סי' תיכ]:

רבינו חננאל

אינך מודה כו'. ופשוטה היא. מתני' ר' אליעזר אומר יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניה בין מאחריה מערב שני עירובין ואומר כו'. תניא אמרו לו לר' אליעזר אין אתה מודה שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום. א' להם אבל. אמרו כשם שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום כך אין מערבין לשני ימים יום אחד לצפון ויום אחד לדרום. אמר להם יום אחד חדא קדושת היא (ואיפשר) [ואי אפשר] לחלקו, הכא בשני ימים שתי קדושות הן. אמרו לו אי אתה מודה שאין מערבין לכתחילה מיום טוב לשבת. אמר להן אבל. והא לאו קדושה אחת הן. א' להם התם משום הכנה שאין יום טוב מכין לשבת. אמר להם ר' אליעזר אי אתם מודים שאם עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני נאכל כו'. ומפורש בפ' מי שהוציאוהו גוים, דתנן מי שבא בדרך והיה מכיר אילן או גדר כו', ואמרינן בגמרא זהו שאמרו העני מערב ברגליו ולא יצא עשיר חוץ לעיר ויאמר שביתתי במקומי לפי שלא התירו לערב ברגליו [אלא] למי שבא בדרך וחשכה לו דברי ר"מ, ר' יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר כו'. ת"ר עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני. נאכל עירובו (ה)[ב]ראשון [אין] יוצא עליו בשני דברי ר'. ר' יהוד' או'

מוסף רש"י

מוליכו בראשון. בערב יו"ט לסוף אלפים, ועל ידי שלוחו קאמר, דלא מיהו גופיה בלא פת נמי קני ליה שביתה, כיון דהתם יתיב וקדים עליה יומא (לעיל לג:). בשני מחשיך עליו ואוכלו. מחר ומוליכו בשני שהוא ערב שבת ומחשיך עליו ואוכלו שם אם ירצה, דלבטילו אי אפשר בשבת הוא ואם יו"ט אחר השבת הוא על כרחו יניחנו שם ע"ש ולמחר יצא ויראה אם עדיין יצאו שם ויחשיך עליו יהא לו עירוב לשני ואם אבד יאבד בביתו (שם). אבל. נאמת (בכורות כו.).

מוסף תוספות

א. דכיון דלא להקטרה מכוין שרי. רש"י זמחיש עז. ד"ה ולוחה. ב. בם משמע כשהן בפני עצמן. שם: ד"ה בם. ג. דהא פשיטא לי' לר' אליעזר דב' קדושות הם, וא"כ בשני לא עירב ודאי. תוס' ר"פ. ד. אינו יוצא עליו בשני דשמא ב' קדושות הם, וגם אינו כבני עירו דשמא קדושה אחת הם. שם. ה. דעירובי תחומין מקנה ביתא הוא דאסור ביו"ט, ואפילו היכי דליכא משום הכנה. ויעב"ל. ו. ולא שייך למקני שביתה. תוס' בילה יח. ד"ה מאי. דעירובי רשותא בעלמא הוא. רשב"ש בילה יח. משום דסבי ליה בביטול רשות והלכך לא אלימא קנייה דידיה. שיטמ"ק בילה יח. ז. וכי אתי תקנתא דרבנן וליעקר הכנה דאורייתא. תוס' בילה ג: ד"ה וסיה. ח. משום הואיל פקעא ליה איסורא דאורייתא, ונהי דאכתי פש ליה איסורא דרבנן וכו', ההוא איסורא דרבנן שרינן ליה משום עירובי תבשילין. מי' הר"ן פסחים מו:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמר רבה משום הכנה דתניא. ר"ת מתק מספרו דתניא משום דאמר ברייתא בילה (דף ג:) רבה לטעמיה דאמר רבה והיה ביום הששי והכינו ומי ברייתא היא מאי קאמר לטעמיה ואין זו קושיא דנקט לטעמיה משום דרבה הבא הברייתא תחילה לגבי המדרש ואין להקשות מן הברייתא לרבי יוחנן דלית ליה הכנה בפ"ק דבילה (דף ד.) דילמא לא מיתני בי רבי חייא ורבי אושעיא ועוד דאיכא פלוגתא דתנאי בפ"ק דבילה (דף ג.) ורש"י פירש בבילה דרבה לטעמיה דאמר אליבא באלו עוברין (פסחים מז:) דמוקלה דאורייתא מהאי קרא [א] ולא נהירא ועוד דמשמע התם דהדר ביה:

ואין יו"ט מכין לשבת. [ב] דקרא משמע ביום הששי שהיה יורד המן ואמר במדרש (מכילתא פרשת בשלח) דדרשינן שלא ירד מן לישראל בשבתות וימים טובים ויש מדרשים חלוקים דדרשי' ויברך ויקדש ברכו במן וקדשו במן ובמתנה קדשת וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים משמע דירד מן ביו"ט [מ] ולפי זה נ"ל דהששי משמע המבורר דהיינו חול [ג] כמו היכך המיומנת שביכך (חולין דף לח.):

והא בעינן סעודה. וא"ת והא דאויה היא לאותן שבתחומו כמו שמערבין לישראל בתרומה כיון שראויה לכהנים וי"ל דכמו שלריך בלילה דהיינו שעת קניית העירוב שיהא הוא ועירובו חוך לתחום דאם נתגלגל העירוב חוך לתחום לא הוי עירוב ה"ג לריך שתהא חוך תחומו מבעוד יום והא דקאמר והא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא תימה דמשמע דיתא ליה אי לא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום ואע"ג דסבר סוף היום קונה עירוב ואמאי כיון דס"ד דמנח אלפים לכאן ואלפים לכאן היכי קנייה ליה סוף היום עירוב ושביתתו הא עדיין בסוף היום ד' אלפים רחוק מעירובו [ד]:

הא קא מכין מיו"ט לשבת. וא"ת אמאי לא פריך לרב יהודה גופיה ממלתיה דנפשיה דע"כ אית ליה הכנה מדקאמר אין מערבין תחילה בפת והא קאמר עירב ברגליו ביום ראשון מערב ברגליו ביום שני וי"ל דהא דקאמר מערב ברגליו ביום שני בריתא דלעיל קתני לה דפליגי בה רבי יהודה ורשב"ג והא דקא מייתי מלתיה דרב יהודה לפי שלא היתה ידוע להם תדע דלקמן קאמר אמלתא דרב יהודה אמר שמואל ובאותו הפת והיכי מפרש שמואל מלתיה דרב יהודה שהיה תלמידו אלא ודאי רב יהודה בריתא קתני:

כמאן כרבי יוחנן בן נורי. וא"ת והא ר' יוחנן בן נורי לא אמר אלא ביש חוך לתחום אבל חוך התחום הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר וי"ל דהתם משום דסתמא דעתו להיות כאנשי אותה העיר [ה]: וכן

הרי זה חמר גמל. דלמא חדא קדושה היא וקנה עירוב לשני ימים והפסיד אלפים שכנגד עירובו וכאן לא קנה כלום אלא אלפים שהיו לו בלא עירוב ודלמא [ו] ב' קדושות הן ולא קנה עירובו אלא ליום אחד ולינו להיות בשני כדני עירו ואין לו כאן אלא אלפים וממה נפשך בהנך אלפים אמה משתרי: **אין מערב ברגליו בשני.** א"ל לערב דודאי קדושה אחת מינהו וכחדא יומא אריכא הוי: **חד מייניהו ר' אלעזר.** כל רבי אלעזר סתם בש"ס שהוא תנא רבי אלעזר בן שמוע הוא: **ספיתאה.** קרי כל מי שראה רבי דבריו במקומות הרבה ושנאן במשנה סתם: **איפכא שמעינן לה.** לעיל: **וכן א"ר שמעון.** נאכל עירובו בראשון אין יולא עליו בשני: **וליתשוב נמי רבי.** דשמעינן ליה לעיל [ע"א] בהדיא: **תני לה ולא סבר לה.** ולדברי ר' אליעזר קאמר: **רבנן נמי.** הנך רבן שמעון ור' ישמעאל נהי דקתני וכן לדמא תנו ולא סברי לה: **רב גמרא גמיר לה.** מרביה דהנך הרבעה זקנים סבירא להו כר"א אבל רבי תני ולא סבר לה: **מי סברת סוף היום.** של ע"ש קונה עירוב דהוי יו"ט מכין לשבת: **יערבו בנגין.** לגין בטבול יום דתנן לעיל בפירקין (דף לו.) שמילאהו מן החביות של טבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי בה לא אמר כלום אלמא סוף היום קונה עירוב ואכתי טבל הוא: **ה"ג אלא הא דתנן ר' אליעזר כו' הא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום ולילא: מערב אדם שני עירובין.** וקס"ד זה לסוף אלפים למזרח וזה לסוף אלפים למערב וכי קנה לו יום ראשון למזרח אי הוה בעי למיזל למערב העיר פסיעה אחת לא מלי אזיל דממקום עירובו יש לו אלפים אמה לכל רוח והרי מעירובו ועד עירו הוי אלפים וכל עירו מיהא מלי אזיל דכולה לדידיה: **כיון** דלן בה כד' אמות דמיא ליה אבל טפי לא מלי אזיל ליה והיכי קני ליה עירוב דבמערב בבין השמשות הא בעינן סעודה הראויה מבעוד יום והא אי הוה בעי למיזל ומיכליה מבעוד יום לא מלי אזיל: **בסוף אלפים.** דתו לית ליה לגד שכנגדו ביום ראשון כלום: **לא דמנח ליה בסוף אלף כו'.** דלא הוה לריך למיזל לא בראשון ולא בשני אלא שלשה אלפים ונתן עירובו בסוף אלף לכל לד הילכך ביום ראשון אע"פ שקנה עירובו למזרח יכול ליולא אבל עירובו במערב דהא ממקום עירוב שבמזרח עד עירוב שבמערב אלפים הוא דהוו: **עירב בפת בראשון מערב בפת בשני.** לקמן [לט.] מפרש באותו פת: **והא קא מכין.** כשמערב ברגליו בשני מיו"ט לשבת בשלמא מערב בשני בפת תרלת דתחילת היום קונה עירוב ועירוב דפת שתיקה [ז] ממילא קני אלא עירב ברגליו ס"ד דבעי למימר שביתתי במקומי ולא מלי לכוין תחילת היום ובעי למימר מבעוד יום ואיסתכה דמכין באמירתו מיו"ט לשבת: **רבי יוחנן בן נורי.** לקמן במי שהוליאוהו [ח] קאמר דיקן קונה שביתתו ואף על גב דהוי כחפצי הפקר בעלמא שאין אדם מקנה להם שביתה: **גניעור** גרסינן: **אי הוה שמיע ליה למר.** לרבה דמתרץ ואזיל כל הנך תירולי וקאמר דמשום דלא אמר מידי שרי ואף על גב דאזל התם מבעוד יום: **לא יהבן.** בשבת: **לידע מה היא לריכה.** אחר השבת: לא

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פ"ח מהל' עירובין הל' ח ס"ק ג סמג עשין דרבנן לו טוש"ע ס"ח סי' תנז סעיף ג:

צא ב ג מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה יט סמג לאוין עה טוש"ע ס"ח סי' תקג סעיף ח וסי' תקיג סעיף ה וסי' תקכו ס"ח [וסי' שכב ס"ב]:

צב ד מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה יח יב יג טוש"ע ס"ח סי' תנז סעיף ג:

צג ה מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ג:

צד ו מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ג סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שו סעיף ח [וכתב אלפס שבת פרק כג דף עא ע"ב]:

רב ניסים גאון

אלא מעתה יערבו בלגין. היינו מתני' שהזכירוה לשעבר, לגין טבול יום שמלאהו מן החבית שלמעשר טבל כולי'. כמאן כר' יוחנן בן נורי. בפרק מי שיש בדרך ולא דתנן מי שיש בדרך ולא ידע עד שחשיכה יש לו אלפים אמר לכל רוח דברי ר' יוחנן בן נורי. ופירושו בתלמוד כי מדבריו אלו נתברר שהיה סובר דתפצי הפקר קונין שביתה. אמר ליה רבא בר רב חנן לאביי אי הוה שמיעא ליה למר. כלפי רבא הוא אומר דאמר דאזיל ושתיק יתיב. והוא רבה בר נחמני דבו דאביי.

רבינו חננאל

[הרי] זה חמר גמל. רבן שמעון בן גמל' [ו]ר' (שמעון) [ישמעאל] בנו של ר' יוחנן בן ברוקה או' עירב ברגליו בראשון [אין] מערב ברגליו בשיני, נאכל עירובו בראשון (אינו) יוצא עליו בשיני. אמר רב הלכה כד' זקינים רבן שמעון בן גמל' ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בר' שמעון סתימתאה ור' יוסי ב"ר יהודי' סתימתאה, וכולהו אליבא דר' אליעזר דאמר שתי קדושות הן. ואקשינן והא רבן שמעון בן גמל' ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה איפכא שמענא להו. כלומר דלא כר' אליעזר דאמר שתי קדושות קאמרי, דהא עירב ברגליו בראשון אין מערב ברגליו בשיני, נאכל עירובו בראשון יוצא עליו בשיני. (אמר רב הלכה כד' זקנים, רבן שמעון בן גמל' ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בר' שמעון סתימתאה ור' יוסי ב"ר יהודי' סתימתאה) שמעינן מינה דקדושה אחת סבירי' להני. ופריקינ' רב איפכא הוה תני לה להא מתניתא, וכן היה רשב"ג אומר וכו' (לר' יוחנן בן ברוקה או') עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשיני כו'. אי הכי היינו ר', ליחשוב נמי בהדי הני זקינים. רב גמרא הוה גמיר דר' מיתנא הוה תני להא מתניתא דשתי קדושות הן ולא סבר לה הכי. ומקשי רב חסדא מי אמר רב הילכתא שתי קדושות הן, והא אמר רב שבת ויום טוב ביצה שנולדה בזה אסורה בזה. ופריק רבא לעולם שתי קדושות הן, והתם לא קאסר רב אלא משום הכנה דאין יום טוב מכין לשבת, כל שכן שבת ליום טוב. ואלא הא דתנן כיצד עושה מוליכו בראשון [וכו'] מחשיך עליו אוכלו ובא לו, הא מכין. שקונה עירוב מיום [טוב] לשבת. ודחינן מי סברת סוף ע"ש קונה עירוב, תחילת היום שהוא שבת קונה עירוב, ושבת היא שמכינה לעצמה. אי הכי אמאי בלגין טבול יום שמילאוהו מחבית של מעשר טבל וכו', אם תחילת היום קונה עירוב אמאי לא [הוי] עירוב. ומשנינן התם דבעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא, דהא מבעוד יום טבל הוה, לשבת, שביום טוב היה במזרח וחזר בשבת במערב. ומשני מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים אמה במזרח ובסוף אלפים אמה במערב, שנמצא כאילו מעתיק העירוב מיו"ט לשבת, דמנח ליה מערב יו"ט בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן. ואלא הא דאמר רב יהוד' עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשיני, עירב בפת בראשון מערב בפת בשיני. הא (מאי) [קא] מכין [מ]יום טוב לשבת. מי סברת דאזיל ברגליו וא' מידי לא, אלא אזיל ויתיב תמן ושתיק. וכן בפת, וכיון דקדיש יומא קנה עירוב, דכיון דאיבעי למימ' שביתתי במקומי מצי אמר, אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי. וא' אי הוה שמיעא ליה לרבא, דאמר מי סברת דאזיל ואמר מידי דלא, [אלא] אזיל ושתיק, משמע דאית ליה למיזל ואע"ג דמיכיון למיקנא מקום. הא דתניא לא יטייל אדם בתוך שדהו לידע מה היא צריכה, וכיוצא בו

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר יְלַקְּטוּ יוֹם יוֹם:

שמות טז ה

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מערב אדם שני עירובין כו' כיון דלין בה בד"א תד"ה אין לו:

מוסף רש"י

שבת ויו"ט. סקמוכין, והוא הדין ליום טוב ושבת (ביצה ד:). **והיה ביום הששי והכינו.** והזמינו, כגון מכאן אני אוכל למחר, דאי משום הכנה בידיים ולומר שיאפו ויבשלו מבעוד יום, בהדיא כתיב אם אשר תאפו אפו, אלא הזמנה בפה קאמר, וכתיב ביום הששי, ומתם ששי מול הוא ואמשבה דמתנא לסעודת שבת שתיענה מבעוד יום ובמול (ביצה ב:). **ואין** יו"ט מכין לשבת. ויו"ט ומי קרוי שבת ובעיא סעודתו הזמנה והזמנתה בחול, אבל סעודת חול לא מזינה ולא שייכא בה הזמנה (שם). **חפצי הפקר קונין שביתה.** כלים שאין להם בעלים והשיבה להם במקום אחר, אע"ג שלא נתכוין להם אדם להקנותן שביתה, קונין שביתה במקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירב לגד אחר (לקמן מה:) והמולאלן מוליכן ממקום מלינתן אלפים לכל רוח ואינו מוליכן למקום שערב שם, דיש להם שביתה לעצמן (ביצה לח:).

מוסף תוספות

א. דכתיב והכינו את אשר יביאו. רשב"ם בילה ב: ב. וא"ת מנלן, אימא דמיירי ביו"ט ואפ"ה קאמר והכינו אלמא דמכין, וי"ל דזה לא מצינן למימר וכו'. מוס' ר"פ. ג. שכן הוא רוב הימים. מוס' הרא"ש. ד. ועל כרחין אית לן לתרוצה בנותן בסוף אלף מכאן ובסוף אלף מכאן ותו לא תקשי לן הא דסעודה הראויה. רשב"ם. ה. אבל הכא הולך הוא אדעתא למיקני שביתה התם. מוס' הרא"ש.

רבינו חננאל (המשך)

ואין מערבין בטבל. אלא הא דתנן ר' אליעזר או' יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו מערב שני עירובין ואו' עירובי הראשון למזרח והשיני למערב כו'. הנה נמצא מניח עירוב מיום טוב

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לא יטייל אדם. בשבת או ביו"ט סמוך לחשיכה עד פתח מדינה כדי להתקרב למרחץ להיות מזומן ליכנס כשתחשך מיד. אלמא אף על גב דהילוך גרידא עביד ולא אמר מידי אסור וגבי עירוב אי בדיבורא הוה אסור משום הכנה בשתיקותא נמי הוה אסור: **מוכחא מינאי.** מאי בעי בשדהו אם לא לידע מה היא לריכה ורחמנא אמר ממנו חפלך וגו' (ישעיה נח) וכן בשתא המדינה אבל חוץ לעיר עד התחום לא מוכחא מילתא דלעבודי לצורך מחר קאזיל ולא מסקי אינשי אדעתייהו אלא אי צורבא מרבנן הוא אמרינן שמעתא משכתיה ואי עם הארץ הוא אמרינן חמרא אירכס ליה גופא אמר רב יהודה [א]עירב ברגליו ביום ראשון מערב בשני עירב בשת ביום ראשון מערב בשת ביום שני עירב בשת בראשון מערב ברגליו בשני עירב ברגליו בראשון אין מערב בשני שאין מערבין בתחלה בשת עירב בשת ביום ראשון מערב בשת ביום שני אמר שמואל [ב]ובאותה הפת אמר רב אשי דיקא נמי מתני' דקתני [ג]כיצד הוא עושה מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו ובא לו בשני מחשיך עליו ואוכלו ובא לו ורבנן דילמא התם [ד]עצה טובה קמ"ל: **מתני' ר' יהודה אומר ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין ואומר (ה)** עירובי [ה]בראשון למזרח ובשני למערב בראשון למערב ובשני למזרח עירובי בראשון ובשני בבני עירי עירובי בשני ובראשון בבני עירי [ו]ולא הודו לו חכמים [ז] ועוד אמר ר' יהודה מתנה אדם על הכלכלה ביו"ט ראשון ואוכלה בשני וכן ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני [ד]ולא הודו לו חכמים ר' דוסא בן הרכינס אומר העובר לפני התיבה ביו"ט של ר"ה אומר החליצנו ה' אלהינו את יום ראש החדש הזה אם היום אם למחר ולמחר הוא אומר אם היום אם אמש ולא הודו לו חכמים: **גמ' מאן לא הודו לו** אמר רב ר' יוסי היא דתניא [ח]מודים חכמים לר"א בר"ה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין ואומר עירובי בראשון למזרח ובשני למערב בראשון למערב ובשני למזרח עירובי בראשון ובשני בבני עירי עירובי בשני ובראשון בבני עירי ר' יוסי אוסר אמר להן ר' יוסי אי אתם מודים [ט] שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש ורבנן

וכן ביצה שנולדה ביום ראשון. פי' לא הודו לו שתאכל אפילו בשני דקדושה אחת היא וברים ביצה (דף ג.) דפריך למאן דגזר ביצה משום משקין שזבו קשה דר' יהודה דהכא אדרבי יהודה דפ' חבית (שבת קמג.) דתנן ר' יהודה אומר אם הוה אסור: **מוכחא מינאי.** אמר ר' יוחנן מוחלפת הסיעה לריך לומר ההיא דחבית מחליף דהך דהכא אם היה מחליף לא היה מרויח כלום דרבנן מחמירי טפי והא דאמר רבי יוחנן בפ' חבית (דף קמג:) הלכה כר' יהודה [ג]היינו לפי מה שהיתה המשנה שנויה [ד] כדאמר בהגוזל עליה (ב"ק ד' לו:) ולמאי דאפכיתו ותניתו הלכה כר"מ [ה] ובלאו הכי אין סברא להפוך כאן כל הסבות ואין להאריך [ו]:

מודים חכמים לר' אליעזר. תימה דסברת חכמים הפוכה ממה דקי"ל כרב דפסיק לעיל כד' זקניס דשבת וי"ט ב' קדושות הן ובב' ימים טובים של ר"ה קי"ל נמי כוותיה דגולה בזה אסורה בזה והיינו אפכא מסברת חכמים: **אי אתם מודים לי שאם באו עדים כו'.** תימה לרבה דאמר בפ"ק דביצה (דף ה.) מתקנת רבי יוחנן בן זכאי שהתקין שיהו מקבלין עדות החדש כל היום כולו [ז] ביצה שרי [ח] וכי לא נחלקו ר' יוסי ור' יהודה אלא בזמן שבהמ"ק קיים ולא לדורות [ט] וי"ל דנפקא מינה אף על גב דפליגי בא"י בזמן שבהמ"ק קיים כדמשמע ליסנא דתקנתי שהיה ירא שמא תתעבר מ"מ נפקא מינה פלוגתייהו גבי לאחר חורבן לבני בבל [י] דהא דקאמר רבה מתקנת ריב"ז ביצה שרי היינו דוקא לבני א"י כדקתני התם בהדיא הא לן והא להו לפי שיש להם היכירא שנשתנה להן המנהג אחר חורבן שהיו מקבלים עדות כל היום [כ] אבל לבני בבל אלא נשתנה להם המנהג דלעולם עושין ב' ימים ביצה אסורה דכמו שבזמן שבהמ"ק קיים נחשב להם ב' ימים קדושה אחת הוא הדין לאחר חורבן דאין ניכר להם שום שינוי בין קודש חורבן בין לאחר חורבן [יא] והא דקאמר לקמן וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של גליות ומפרש רבא דה"ק וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של ר"ה בגולה אלא היינו אליבא דרבה דלדידיה עיקר פלוגתייהו בהכי אלא רבא לטעמיה דאמר פ"ק דביצה (דף ה:) אף מתקנת ריב"ז ואילך ביצה אסורה דמי לא מודה ריב"ז שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה פירוש סמוך לחשיכה כל כך שאין שהות ביום כדי לקבל עדות [יב] שנוהגין היום קדש ולמחר קדש שאע"פ שיודעין שלא יקדשוהו היום אלמא קדושה אחת היא שאע"פ שבטלה תקנתא ראשונה אחר חורבן שהיו מקבלין עדות החדש כל היום משמתא לא בטלה לגמרי דבסמוך לחשיכה אין פנאי לקבל עדות ווהגין אותו היום קדש כו' ורש"י ורביו חננאל פירשו שם כל אחד ואחד לפי שיטת גירסתו ול"נ

מייניהו חול ומשום ספיקא דלא ידעינן אי עבדוהו ב"ד וקדשו ירחא ביום ל"א והוה ליה ראשון חול או ביום ל' נקבע והוי שני חול דעבדי להו: **ור' יוסי אוסר.** דקסבר לאו משום ספיקא דשמא באו עדים ביום ל' ספק ביום ל"א לחודיה איתקון אלא אף משום שמא באו עדים מן המנחה ולמעלה איתקון דתרוייהו קדישי דאמור רבנן שהיו מצפין ביום ל' של אלול שמא יבאו עדים שנראית הלבנה בו ויקדשו ב"ד את החדש היום ונוהגין אותו היום קדש שמא י"ט הוא ותניא תמיד של ר"ה שחרית קרב כהלכתו תמיד של חול ושיר של חול המתוקן ליום בהשיר שהיו הלוים אומרים במקדש ביום הראשון כו' [תמיד פ"ז מ"ד] בתמיד של בין הערבים אומר שיר אחר הסירותי מסבל שכמו [תהלים פא] כדאמרינן בפרק בתרא של ר"ה (ד' ל:) ואם באו עדים אחר תמיד של בין הערבים שכבר קרב בשיר של חול תיקנו שיהיו מקדשין החדש מחר ומיום המחרת מונין קביעתו כדי לומר שיר הראוי לי"ט ומ"מ גמר יום שלשים נוהגין קדש כתחלתו שכך תקנו שיהו נוהגין אותו היום קדש ואפילו גמרו של יום ואע"פ שיודעין שידחה ליום המחרת ולמחר קדש והרחוקים מב"ד נוהגין שני ימים טובים לאו משום ספק נראית לבנה ביום ל' והוי שני חול ספק ביום ל"א והוי ראשון חול קא עבדי אלא משום שמא באו עדים אחר תמיד של בין הערבים ונהגו ב"ד שניהן קדש קא עבדי אלמא שניהן קדש: **אי אחס מודים לו.** כדפרישית. אלמא אין דרחקינן מב"ד מספקא לן דילמא הכי הוה ותרוייהו קדש: ורבנן

מסורת הש"ס

א) [לעיל לח. ע"ש], ב) [כתובות פפ: לו: לז. גיטין כב: ב"ב כח: כט. קיש. קס: חולין קלו:], ג) [ב"י ירושלמי וה"ר פה"ל הרא"שן והמאי], ד) ביצה ג., ה) תוספתא רפ"ד, ו) ביצה ה:, ז) [דף לח:], ח) דף לו:, ט) [וע"ע תוס' ביצה ג. ד"ה ר' יוחנן].

הגהות הב"ח

(א) במשנה ואומר אם עירובי כל"ל וכן בגמ':

מוסף רש"י

מערב אדם שני עירובין. דקסבר שתי קדושות הן, אמר חול ואחר יום טוב ולא יודעינן מי חול ומי יו"ט (ביצה ג.). **מתנה אדם על הכלכלה.** להא מילתא נמי הוי שתי קדושות, היתה לו כלכלה של פירות טבל ושכח ולא עישר מערב יו"ט, ותנן (ביצה לו:) אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט, ומעשר ביו"ט מתנאי ואומר אם היום חול ולמחר קדש יהיו אלו תרומה ומעשרות על אלו, ואם היום קדש אין בדברי כלום ונותן כהן סימן, ולמחרת מחר ואומר כן אם היום חול ולמחרת קדש יהיו אלו תרומה על השאר, ואם היום קדש ולמחרת חול הרי נעשה תרומה מתחמת וממה נפקא לן דילמא נתקנו (ביצה ג.). **שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש.** אע"ג דתקן (ר' יוחנן בן זכאי) לקבל עדות החדש כל היום להיות מונין למועדות מן הראשון ואפילו באו עדים לאחר המנחה, אבל מלעשות יו"ט שני לא עקרה תקנה לראשונה ממקומה (ביצה ה:).

מוסף תוספות

א. מכונסין הפירות. רש"י ביצה ג. ד"ה אם. ב. בו ביום, דכיון דלא ניחא ליה בהני משקין ליכא למגזר שמא יסחוט, אלמא זכו', כל לאוכלין אמר בדבר היוצא מהן אוכלא דאפדת הוא ואינו בכלל גזרת משקין שובו. שם. ג. בשאר פירות, אבל זיתים וענבים לא. תוס' ביצה ג. ד"ה רבי יוחנן. ד. לפי דברי אותם האמוראים דלא סברי מוחלפת השיטה. שם. ה. דתנן גזל בהמה והוכחשה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה ר"מ אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך, ואמר בגמרא אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כר"מ, ופריך ורב שביק רבנן ועביד כר"מ כו' עד דמסיק דרב מתניתין איפכא אתנאה, אלמא אע"פ שהיה שונה במתניתין וחכ"א בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך וה"ל למימר השתא הלכה כחכמים, אפ"ה נקט ר"מ לפי מה שהאחרים שונין המשנה, ה"נ נקט רבי יוחנן רבי יהודה. תוס' שבת קמג: ד"ה וכי יומן. ו. נמצא שאין בית דין עושין שני ימים, והרחוקים העושים שני ימים אינו אלא מספק שאין יודעין אם נתקדש ביום שלשים אם בשלשים ואחד, והרי הן כשאר יום טוב של גליות. רש"י ביצה ה. ד"ה אמר. ז. ביצה שנולדה בזה מותרת בזה ממה נפשך, דחד מינייהו חול. שם. ח. א"כ מאי נפקא מינה, מאי דהוה הוה. תוס' ביצה ה. ד"ה הא. ט. ואין להקשות מאי דהוה הוה הואיל ואשמועינן פסק דגם עתה שייך. שם. י. בני א"י שמקדשין החדש על פי הראייה, ואין עושין אלא יום אחד, ופעמים עושין שנים כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה, ואשתני בשביל תקנת רבן יוחנן בן זכאי ואין עושין אלא יום אחד אף כשבאו עדים מן המנחה ולמעלה, ואפילו כשהיו עושין שני ימים כגון שלא באו עדים הרי הוא מחמת ספק והרי הן שתי קדושות, לפי שאין זה מחמת המנהג, לפיכך היתה מותרת להן. שם. יא. הואיל והתחילו לעשות שני ימים ולא פסקו בשום פעם לעשות יום אחד עדיין הם עומדים באיסורן להיותן כיום ארוך, דלא נימא דמחמת ספק הן עושין דאין יודעין אם באו עדים אם לאו, אלא מחמת המנהג הן עושין כיון דלא נשתנה להן המנהג. שם. יב. ומ"מ היו יכולין לעשות מעט מלאכה ולא היו עושין. שם: ד"ה מי.

עין משפט נר מצוה

צה א ב מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה ט טוש"ע א"ח סי' תנו סעיף ג:

צו ג מיי' פ"ה מהל' יו"ט הלכה ה טוש"ע שם סי"ח:

ד [מיי' פ"ז מהל' יו"ט הל' כד טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ה וסימן תכ סעיף ח]:

רבינו חננאל

לא יטייל אדם על פתח מדינה כדי שתחשך ויכנס למרחץ, מיד הוה הדר ביה. ודחינן לא לעולם הוה שמיעא ליה הא מתניתא (הוה) [ולא] הדר ביה, דאמר התם מוכחא מילתא דאדעתא דהכי מטייל ולפיכך אסור. אבל הכא לא מוכחא מילתא, (דצורבא) [דאי צורבא] מרבנן הוא האי דאזיל ויתיב התם מאן דחזי ליה א' שמעתא משכתיה, ואתא הכא לעיוני בה. אי עם הארץ [הוא] א' חמרא אירכס ליה ואתא הכא לאהדורה. גופא אמר רב יהודי עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשיני. עירב בפת בראשון מערב בפת בשיני. עירב (ברגליו) [בפת] בראשון מערב (בפת) [ברגליו] [ב]שיני. עירב (בפת) [ברגליו] בראשון אינו מערב בפת בשיני, לפי שאין מערבין בתחילה בפת ביום השיני. עירב בפת בראשון מערב בפת בשיני. אמר שמואל ובאותו הפת. אמר רב אשי מתני' נמי דיקא שאין מערבין בשיני אלא בפת שעירב בו בראשון, דתנן כיצד הוא עושה מוליכו בראשון כו'. מתני' ר' יהודה אומר ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר מערב שני עירובין וא"ר עירובי הראשון למזרח כו' ולא הודו לו חכמים. ואוקימנא מאן לא הודו לו חכמים ר' יוסי. דאמרינן ר' יהודי' אר' לא נחלקו ר' אליעזר וחכמים בהא, דתניא מודים חכמים לר' אליעזר בראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר שמערב שני עירובין, ואומר עירובי הראשון למזרח ושיני למערב כו'. ור' יוסי אוסר. אמר להם ר' יוסי אי אתם מודים שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש. הנה אע"ג דתעבר החדש תרוייהו קדושה אחת היא.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות